

Saksframlegg

Bygdevekst - handlingsplan 2026

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskapet		
Kommunestyret		

Endeleg vedtaksrett i saka har:

Dokument i saka:

Vedlegg

- 1 Handlingsplan bygdevekst 2026 Vest-Telemark forslag januar 2026.pdf

Bakgrunn for saka:

Alle seks kommunane i Vest-Telemark er ein felles pilot i det nasjonale bygdevekst-prosjektet. Andre avtalepartar er staten ved Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) og Telemark fylkeskommune.

Bygdevekstavtala vart signert av alle partar 2. juni 2025. Avtaleperioden går frå 2025-2028.

Målet med bygdevekstprosjektet er å bidra til busetjing, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidretta næringsutvikling i dei minst sentrale delar av distrikts-Norge. Tiltaka skal også ha overføringsverdi til andre distriktskommunar.

Bygdevekstprosjektet er eit utviklingsprosjekt som blant anna skal bidra til innovasjon og nytenking, og det skal vera eit supplement til kommunane sitt ordinære arbeid.

Piloten i Vest-Telemark har prioritert tre delmål i avtala:

- Fleire eigna bustader i Vest-Telemark (vekta 60 %)
- Korleis få fleire arbeidsplassar i privat sektor (vekta 20 %)
- Meir kompetanse innan helse og oppvekst (vekta 20 %)

Det er totalt 10 pilotar i det nasjonale bygdevekstprosjektet. Dei første fem starta i 2023, og dei andre i 2024. Prosjektet i Vest-Telemark starta med ein forfase i 2023, der søknaden vart utarbeidd og sendt inn. Deretter følgde fase 1 i 2024 med å utvikle avtaleinnhald og forhandlingar. Den siste og mest omfattande fasen, fase 2, strekkjer seg frå sommaren 2025 til ut 2028 og inneber gjennomføring av avtala gjennom *årlege handlingsplanar*.

Finansieringa av Bygdevekstarbeidet er ein kombinasjon av driftstilskot og tiltaksmidlar. Kvar bygdevekspilot har allereie motteke 2 mill. kr årleg i driftstilskot frå 2023 til 2025 for å dekke operative kostnader. Frå 2025 vart ytterlegare 18 mill. kr tilført i statleg medfinansiering av tiltaksmidlar, øyremerka konkrete tiltak som støttar målet i avtala. Over statsbudsjettet for 2026 er det i tillegg løyvd øyremerka midlar til prosjektleiing. For Vest-Telemarkpiloten utgjer dette 1 mill. kr.

Organisering av prosjektet -

- Prosjekteigar: Vest-Telemarkrådet med dei seks ordførarane
- Prosjektansvarleg: Anne Aasmundtveit, dagleg leiar i Vest-Telemarkrådet
- Styringsgruppe: Jan Myrekrok (repr. frå kommunedirektørutvalet i Vest-Telemark), Olav Kiland (næringssjef i Nissedal kommune), Hans Jacob Edvardsen (repr. frå Telemark fylkeskommune), Morten Wollebæk Lewin (repr. frå Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark) og prosjektleiar Torunn Räftevold Rue
- Prosjektleder: Torunn Räftevold Rue (utv.leiar i Vest-Telemarkrådet)
- Prosjektmedarbeidar og sekretær for styringsgruppa: Torill Verpe (frå mai 2025)

Handlingsplan

Det blir utarbeidd årlege handlingsplanar for kvart delmål i avtala og sett i gang aktivitetar og tiltak i tråd med handlingsplanane. Handlingsplanane skal godkjennast politisk av pilotkommunane og fylkeskommunen og til slutt av KDD. Handlingsplanane er grunnlaget for utbetaling av midlar frå KDD.

Ved kvar årleg oppdatering skal det gjerast greie for:

1. Nye tiltak, både der ein ynskjer å nytte statlege midlar og ev. andre relevante tiltak som bør sjåast i samanheng.
2. Endring av eksisterande tiltak, og kva som er grunngjevinga for endringa.
3. Avslutta tiltak, med ei kort vurdering av kva tiltaket har bidrege til.

Handlingsplanen fungerer som grunnlag for statleg medfinansiering av avtala, og piloten skal vera samde med samarbeidspartane om tiltaka under det enkelte delmålet. Midlane til den statlege medfinansieringa av tiltak vart løyvd frå Stortinget for 2026, men midlane kan overførast til seinare år og skal dekke heile avtaleperioden. Slik gjeld det for ubrukne midlar i 2025. Desse blir overført til 2026. Piloten kan prioritere ulike delmål til ulik tid i løpet av avtaleperioden.

I tillegg til avtalepartane, er også andre partar inkludert i deler av arbeidet. Desse har status som samarbeidspartar t.d. Husbanken. Samarbeidspartane skal vera samde om tiltak og arbeidsmetodar i handlingsplanen.

Utanom styringsgruppa, inkludert Telemark fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark, har Husbanken, Distriktssenteret og Léva by- og bygdeutvikling (tidl. Léva Urban Design) delteke i utforminga av handlingsplanen for 2026.

Handlingsplanen for 2026 skal vedtakast i alle kommunestyra i Vest-Telemark. Telemark fylkeskommune vil legge fram sak til handsaming i fylkesutvalet 29. april og eventuelt som orienteringssak til fylkestinget i møtet 6. mai.

Plan for politisk handsaming av handlingsplanen blir slik:

Kommune	Formannskapsmøte	Kommunestyremøte
Fyresdal kommune	28.jan.	19. febr.
Kviteseid kommune	29.jan.	12. febr
Nissedal kommune	-	22. jan. (ekstraordinært)
Seljord kommune	29.jan.	19. febr
Tokke kommune	28.jan.	10. febr.
Vinje kommune	5. febr.	24. febr.

Handlingsplanen (vedlegg i denne saka) viser dei tre delmåla med prioriterte tiltak i 2026. Tabellane (6 og 7) viser fordeling av budsjett for heile finansieringsperioden og budsjett og finansieringsplanen for 2026.

Med bakgrunn i tilbakemeldingar frå Vest-Telemarktinget i april 2025, har ein valt å leggje vekt på delmål 1) *Fleire eigna bustader i Vest-Telemark* med 60 % og dei to andre delmåla med 20 % kvar.

Vurdering:

Saka er vurdert ut frå strategi i Kommuneplanen sin samfunnsdel Fyresdal kommune 2023-2035; Fyresdal kommune skal vere ein god stad å bu og leve.

Handlingsplanen for 2025 spegla eit annleisår sidan det ikkje fekk heilårsverknad. Vest-Telemark er den største piloten i bygdevekstprosjektet med seks kommunar som samarbeider. Det er ein tidskrevjande prosess å forankre handlingsplanen politisk i alle kommunane.

Det er ei forventning om at prosjektet er aktivt og søker om tilskot gjennom eksisterande verkemiddel. Fram til no har det ikkje vore tid til å søkje andre ordningar, men det er avklart med KDD om at landbruksprosjektet «*God agronomi i det grønne skiftet*» i regi av Vest-Telemarkrådet, kan koplast på bygdevekstarbeidet. Landbruksprosjektet har og fått tilskot frå Miljødirektoratets klimasatsmidlar i august 2024. Med bakgrunn i det, er det difor gjort nokon endringar i tiltak 4 *Grøn region Vest-Telemark* under delmål 2 *Korleis få fleire private arbeidsplassar i privat sektor*. KDD ser som utgangspunkt positivt på å nytte bygdevekstarbeidet til å styrke andre prosessar som er viktig for kommunane.

KDD har skissert eit årshjul som viser at det er revisjon av handlingsplanen to gonger pr år, årleg politisk møte og årlege rapporteringsfristar.

Styringsgruppa vonar at dokumentet slik det ligg føre, gjev den enkelte av dei seks kommunane tilstrekkeleg fleksibilitet til at ulikskapane kommunane imellom blir godt ivareteke. Det er avgjerande at alle pilotkommunane gjer likelydande vedtak i saka.

Dette er gjort i 2025:

- Bygdevekstavtala vart utforma og vedteken i alle seks formannskapa og kommunestyra (siste vedtak 25. mars 2025).
- Bygdevekstavtala vart vedteken i fylkesutvalet i Telemark fylke 24. april 2025.
- Både bygdevekstavtala og handlingsplanen for 2025 gjekk parallelt vinteren/våren 2025.
- Kommunedirektørane kom med innspel til personar i sin eigen organisasjon om kven som kunne delta i arbeidsgruppene.

- Arbeidsgrupper for delmål 1 (bustad) og delmål 3 (helse og oppvekst) kom i gang våren 2025. Desse vart spurt om å halde fram vidare.
- Handlingsplanen kom til handsaming i alle seks kommunane (formannskapa og kommunestyra). Det vart prioritert nokre tiltak i 2025.
- Alle kommunane hadde likelydande vedtak. Vinje kommune hadde eit ekstra punkt i vedtaket sitt: «*Når det gjeld bustader forventar Vinje kommune at handlingsdelen for 2026 ikkje legg opp til prosjektmakeri, men at det kjem konkrete tiltak ut frå ordlyden i avtala*».
- Handlingsplanen vart godkjent av KDD i juli 2025.
- Vest-Telemarkrådet søkte i august 2025 etter bistand til å arbeide med delmål 1) og 3) (bustad og kompetanse). Det vart gjort avtale med ekstern prosessrettleiar.
- Det vart arrangerte tre samlingar for arbeidsgruppa for delmål 1) og to samlingar for delmål 3) hausten 2025.
- Telemark fylkeskommune har bidrege på samlingane med kunnskap om analyse, statistikk og grunnlag.
- Representantar frå kommunane i Vest-Telemark (politisk og adm.) har delteke på Boligpulsen i april 2025 i regi av Husbanken og på bygdevekstsamling for pilotane i pulje 2 (som Vest-Telemark tilhøyrer).
- Vest-Telemarkrådet arrangerte inspirasjonsseminaret *Levande landskap, levande næring* hausten 2025.

Status prioriterte tiltak i handlingsplan 2025:

Delmål 1) Fleire eigna bustader i Vest-Telemark			
Tiltaksnr. og tittel		Gjennomført	Førebels resultat
1	Samarbeid om innsiktsarbeid og kartlegging for bustadstrategi	To fysiske og ei digital samling med representantar frå plan/næring/ miljø/kultur i kommunane, lokal entreprenør, Husbanken, Telemark fylkeskommune.	Det er gjennomført to fysiske og ei digital samling med brei deltaking frå kommunane (plan, næring, miljø og kultur) og regionale og statlege aktørar. Gjennom arbeidet har gruppene gått djupare inn i kjernen av bustadutfordringane i Vest-Telemark, kartlagt sentrale kunnskapshøl og etablert eit felles kunnskapsgrunnlag om marknadstilhøve og rammevilkår. Eit sentralt funn er manglande brukarinnst, det vil vere ein fordel å avklare behovet til dei ulike målgruppene.

4	«Kompetansesirkel»	Oppstart av møte for kommuneplanleggarar	Planavdelingane i Vinje, Tokke og Fyresdal har gjennomført jamlege møte hausten 2025, om lag ein gong per måned, både fysisk og digitalt. Møta har vore nytta til deling av problemstillingar, informasjon og erfaringar knytt til planarbeid. Byggjesak, næring og andre relevante tenesteområde har delteke ved behov. Erfaringa er at betre kjennskap gjer samarbeidet enklare.
---	--------------------	--	--

Status 2025

Arbeidet i 2025 har vore retta mot innsikt, forankring og kompetansebygging, i tråd med handlingsplanen.

Tiltak som inneber meir operativ gjennomføring, som risikoreduserande tiltak og pilotar, er lagde til perioden 2026–2028.

Delmål 2) Korleis få fleire arbeidsplassar i privat sektor?

Tiltaksnr. og tittel	Gjennomført	Førebels resultat
1 Verkemiddelapparatet – synleggjere moglegheitene	Avklart med KDD om at arbeidet med Etablerartenesta i Vest-Telemark kan knytast opp mot bygdevekstprosjektet, og det blir sett av bygdevekstmidlar for dette tiltaket i perioden 2026-2028. Tenesta vart lyst ut på Doffin i 2025.	For perioden 2026-2028 er det gjort avtale med Strøline om levering av etablerartenesta.
3 Nettverks- og klyngeutvikling innan bygg og anlegg	Ikkje starta.	

Status 2025

Styringsgruppa jobbar framleis med å finne ein god form på arbeidet med delmål 2. Arbeidet skjer i dialog med Distriktssenteret og regionale referansegrupper, mellom anna næringskollegiet og landbruksforvaltinga i Vest-Telemark. Det er ikkje starta breie operative tiltak i 2025.

Delmål 3) Meir kompetanse innan helse og oppvekst

Tiltaksnr. og tittel	Gjennomført	Førebels resultat
1 Synleggjering av karrieremoglegheiter i helse-, omsorg- og oppvekst	To fysiske samlingar med representantar frå helse og oppvekst i kommunane, NAV, Studie- og utdanningssenteret i Nissedal, Seljord folkehøgskule, Vest-Telemark vgs, OKOS (oppl.ktr.for off.sektor i Telemark)	Det er gjennomført to fysiske samlingar med brei deltaking frå kommunane, NAV, utdannings- og opplæringsaktørar. Arbeidet har gitt ei felles forståing av rekrutteringsutfordringar i regionen og behov for betre samordning av budskap, tiltak og verkemiddel. Arbeidet er støtta av og er i samarbeid med kompetansenettverket i Telemark fylkeskommune.
2 Utvikle tilpassa kompetanseløp for flyktningar og arbeidsinnvandrarar	Som tiltak 1.	Arbeidet har vore i ein innsikts- og kartleggingsfase. Behov for målgrupperetta kompetanseløp er identifisert, og vidare

			konkretisering er lagt inn i framdriftsplan for 2026. Arbeidet er støtta av og er i samarbeid med kompetansenettverket i Telemark fylkeskommune.
	Status 2025 Arbeidet med delmål 3 er godt i gang. Det er etablert eit felles kunnskapsgrunnlag og identifisert sentrale utfordringar som gjeld alle kommunane. Arbeidsgruppa har starta arbeidet med framdriftsplanar som skal gje grunnlag for prioriteringar og vidare tiltak i 2026. Det er også avklart at styringsgruppa skal ta stilling til kriterium for bruk av bygdevekstmidlar og koordinering med andre relevante nettverk.		
	Samla status 2025 har vore eit oppstart- og forankringsår for bygdevekstarbeidet i Vest-Telemark. Det er laga eit felles kunnskaps- og styringsgrunnlag for vidare arbeid. To av tre delmål er aktivt starta opp gjennom prioriterte tiltak, medan eitt delmål er avklart og førebudd for seinare prioritering. Arbeidet i 2026 vil ha større vekt på konkretisering og gjennomføring av tiltak i tråd med handlingsplanen.		

I tilrådinga frå kommunedirektøren er det forslag om å gje styringsgruppa fullmakt til å gjere ikkje-prinsipielle endringar i teksten dersom handlingsplanen ikkje blir godkjent av KDD.

Konklusjon:

Vest-Telemark er ein felles pilot i det nasjonale bygdevekstprosjektet, i samarbeid med staten ved Kommunal- og distriktsdepartementet og Telemark fylkeskommune. Bygdevekstavtala vart signert 2. juni 2025 og gjeld for perioden 2025–2028. Avtala skal bidra til auka busetjing, betre tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsretta næringsutvikling i regionen.

For Vest-Telemark er tre delmål prioriterte: fleire eigna bustader (60 %), korleis få fleire arbeidsplassar i privat sektor (20 %) og meir kompetanse innan helse og oppvekst (20 %). Gjennomføringa skjer gjennom årlege handlingsplanar. Handlingsplanen for 2026 er den første med heilårsverknad og ligg til grunn for statleg medfinansiering.

I 2025 vart bygdevekstavtala og første handlingsplan vedtekne politisk i alle seks kommunane og godkjende av KDD. Det er etablert arbeidsgrupper for bustad og for helse og oppvekst, og det er gjennomført fleire fysiske og digitale samlingar med kommunane og eksterne fagmiljø. Arbeidet har gitt eit felles kunnskapsgrunnlag, særleg innan bustadstrategi og kompetanseutfordringar i helse og oppvekst, og konkrete prioriteringar er under utvikling. Det er òg gjort justeringar innan delmål om private arbeidsplassar for å kople bygdevekstarbeidet tettare til landbruksprosjektet «God agronomi i det grønne skiftet».

Prosjektet er eigd av Vest-Telemarkrådet og er politisk forankra i alle kommunane. Styringsgruppa vurderer at handlingsplanen for 2026 byggjer vidare på arbeidet som er starta, samstundes som han gir rom for lokale tilpassingar. Det er avgjerande at kommunane gjer likelydande vedtak før planen blir sendt vidare til Telemark fylkeskommune og deretter til Kommunal- og distriktsdepartementet for endeleg godkjenning.

Innstilling frå kommunedirektøren:

1. Vedlagde utkast til handlingsplan for 2026 i Bygdevekstavgifta vert vedteken.
2. Styringsgruppa i Bygdevekstprosjektet får fullmakt til å gjere ikkje-prinsipielle endringar i teksten dersom handlingsplanen ikkje blir godkjent av KDD.

Ulf Pedersen	
Kommunedirektør	Ulf Pedersen
	kommunedirektør